ლექცია 1.

სილაბუსის გაცნობა.

თ ა ვ ი I
ბიზნესის არსი და მნიშვნელობა

ამ თავში თქვენ გაეცნობით:

1. ბიზნესის არსს, მის კონცეფციებს; ბიზნესს, როგორც ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემას; ბიზნესის სისტემის ჩამოყალიბებას.
2. ეკონომიკური სისტემის ბუნებას, წარმოების ფაქტორებს; ეკონომიკური სისტემის ტიპებს; ბიზნესზე მოქმედ ეკონომიკურ ძალებს; სამი ტიპის კონკურენციულ სტრატეგიას.
3. მოთხოვნისა და მიწოდების როლს ბიზნესის განვითარებისათვის; წრებრუნვას; სახელმწიფოს როლს ბიზნესის განვითარებაში; საზოგადობაზე მოქმედ ეკონომიკურ ძალებს.

1. ბიზნესის კონცეფციები

კაცობრიობის მთელი ისტორია დაკავშირებულია ბიზნესთან. ადამიანის ნე-ბისმიერი სახეობის საქმიანობა, დაწყებული რენესანსის ეპოქის ფერწერული ტილოებით, დამთავრებული პლაზმური რეაქციის კვლევით, დაკავშირებულია ბიზნესთან.

იმისათვის, რომ ავხსნათ ეს ბოლომდე შეუცნობელი სოციალურ-ეკონომიკური მოვლენა, აუცილებელია, მივმართოთ ბიზნესის სხვადასხვა თეორიულ გაგებასა თუ ცნებას.

პირობითად, ისინი შესაძლებელია, გაერთიანდეს კონცეფციათა სამ ძირითად ჯგუფში. ესენია: პოზიტიური, კრიტიკული და პრაგმატული. (იხ. ნახ. №).

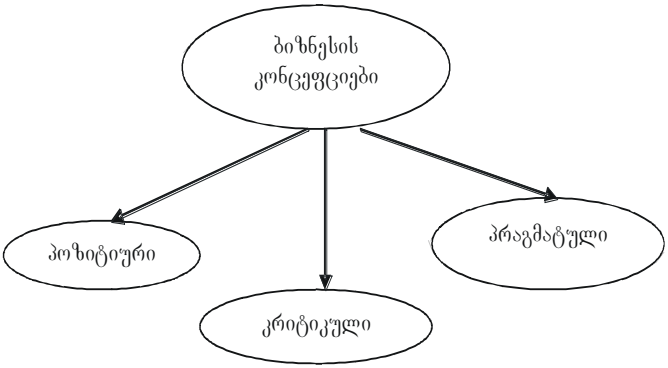

ნახ. № ბიზნესის ძირითადი კონცეფციები.

ბიზნესის **პოზიტიური კონცეფციის არსი** მდგომარეობს იმაში, რომ ბიზნესი ესმით, როგორც ადამიანების საზოგადოებრივი საქმიანობა საქონლისა და მომსახურების წარმოების მიზნით, რომელიც ხორციელდება საზოგადოების წევრების მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებისთვის. ასეთი მიდგომა სიმპტომატურია თანამედროვე ცივილიზებული ქვეყნებისთვის. ასე მაგალითად, ცნობილ სახელმძღვანელოში – „ბიზნესის კონცეფცია“, რომლის ავტორები არიან: ტეხასისა და ილინოისის უნივერსიტეტე-

ბის პროფესორები ს. როზერბლატი, რ. ბონინგტონი, ბ. ნიდ-ლსონი, ბიზნესი განმარტებულია შემდეგი სახით: „ბიზნესი ეს არის საქმის წარმოების სისტემა. ბიზნესი ეს არის იმ პროდუქ-ციის შექმნის პროცესი, რომელიც აუცილებელია ადამიანები-სათვის. ბიზნესი არის ჩვენი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის ცენტრალური მაგისტრალი. ბიზნესი არის სისტემა, რომელიც შექმნეს ადამიანებმა თავიანთი მოთხოვნილებების დაკმა-ყოფი-ლების მიზნით“.[89,გვ.32] ეს განმარტება მრავალმხრივ ასახავს იმ შინაარსობრივ დატვირთვას, რომლის მატარებელიცაა ცნება „ბიზნესი“.

კრიტიკული კონცეფციის შესაბამისად, ბიზნესი არის ადამიანე-ბის საქმიანობის ის სფერო, რომლის საბოლოო მიზანს შეადგენს მოგებისა და სხვა შემოსავლების მიღება. მოგების მიღება დაშვე-ბულია ყველა გზითა და მეთოდით. ამით ის ხდება საზოგადოებ-რივი კონფლიქტების, კრიმინოგენული პროცესების გაღვივების, საზოგადოებრივი ექსპლუატაციის წყარო. ეს კონცეფცია დომინი-რებდა იმ ქვეყნებში, რომლებიც ამ ტიპის საზოგადოებრივ ურთი-ერთობებზე აგებდნენ ეკონომიკური სისტემის კომუნისტური იდეო-ლოგიით მართვის ფილოსოფიას. კრიტიკულმა კონცეფციამ დღეი-სათვის ყველა თავისი რესურსი ამოწურა, ის შეიძლება ჩაითვა-ლოს დრომოჭმულად, მაგრამ აქვს ისტორიული მოვლენების ადეკ-ვატური ასახვის ფუნქცია. კრიტიკული კონცეფცია საფუძვლად დაედო კაპიტალისტურ საზოგადოებაში არსებული წინააღმდეგო-ბების მარქსისტულ თეორიას.

პრაგმატული კონცეფცია ბიზნესს განიხილავს საზოგადოებ-რივი პროგრესის კონტექსტში, როგორც მოვლენას, რომელიც აუცილებელია როგორც ბიზნესმენებისათვის, რომლებიც გამომ-დინარეობენ საკუთარი ინტერესებიდან, ასევე საზოგადოებისათ-ვის, რომელიც ბიზნესის საფუძველზე აკმაყოფილებს საქონელ-სა და მომსახურებაზე თავის მოთხოვნილებებს. ეს თეორია ბიზ-ნესის სფეროში წარმოშობილ წინააღმდეგობებს განიხილავს,

2. ბიზნესი, როგორც ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემა

„ბიზნესი“ და „ეკონომიკა“ ურთიერთდაკავშირებული ცნებებია. ეკონომიკური სუბიექტები ამავდროულად გვევლინება, როგორც საქმიანი ურთიერთობების სუბიექტებიც. ამასთან, „ბიზნესსა“ და „ეკონომიკას“ შორის არის საფუძვლიანი განსხვავება.

„ეკონომიკა“ სოცილური მეცნიერებაა, რომელიც შეისწავლის საქონლისა და მომსახურების წარმოებას, განაწილებას გაცვლასა და მოხმარებას. ამდენად, ისუ ფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე „ბიზნესი“, რადგანაც მოიცავს მიკრო, მაკრო, მეზო და მეგა-ეკონომიკურ დონეებს, მოთხოვნა-მიწოდების მიკროეკონომიკურ, ერთობლივი მოთხოვნისა და ერთობლივი მიწოდების მაკროეკონომიკურ კონცეფციებს. „ბიზნესი“ არის მეწარმეობრივ ურთიერთობათა უფრო კონკრეტული მახასიათებელი, რომელიც ვითარდება განსაზღვრულ სუბი-ექტებს შორის, ინდივიდუალური და ჯგუფური კონკურენციის საფუძველზე.

ბიზნესს გააჩნია მისი სტრატეგია და ტაქტიკა. ბიზნესის სტრატეგია მდგომარეობს მოგების მაქსიმიზაციაში, მისი ეთიკური და სამართლებრივი ნორმების დაცვის გზით. ამ სტრატეგიის ყველა კონკრეტული კონტრაგენტის მიმართ, ტაქტიკური მიზანი არის მისი კონკრეტულ დროში, კონკრეტული ურთიერთობის ფორმით რეალიზაცია.

ბიზნესს, მისი მრავალსახეობის მიუხედავად, გააჩნია ის საერთო ნიშნები, რომლებიც მჟღავნდება საქმიან ურთიერთობებში. ეს ნიშნებია: ინტერესთა დაცვის აუცილებლობა; ეკონომიკის სუბიექტებს შორის საქმიანობის სფეროების დაცვა; მონაწილეთა მხრიდან თავიანთი ინტერესების შესაბამისი ქმედება; მონაწილეთა ინიციატივიანი ხასიათი; პერსონალური რისკის გათავისება; გარიგებათა ალბათური და რეალური შედეგების შეფასების უნარი; საქმიანი ურთიერთობების დამყარების შესაძლებლობა;

აღსანიშნავია, რომ ტერმინები – „ბიზნესი“ და „მეწარმეობა“ შინაარსობრივად ერთმანეთთან ახლოს დგანან. ამასთან, ცნება „ბიზნესი“ გაცილებით უფრო ფართოა, ვიდრე ცნება „მეწარმეო-

ბა“. ცნება „ბიზნესი“ მოიცავს ეკონომიკის ყველა სუბიექტებს შორის ურთიერთობებს, არა მარტო მეწარმეებს, არამედ მომხმარებლებსაც, დაქირავებულ მუშაკებს, სახელმწიფო სტრუქტურებს.

3. ბიზნესის სისტემის ჩამოყალიბება

ბიზნესის, როგორც ორგანული სისტემის ჩამოყალიბება, ისტორიულ ჭრილში უნდა განვიხილოთ, რადგანაც საბაზრო ეკონომიკის საფუძვლები წარმოიშვა და განვითარდა კაცობრიობის განვითარებისა და ჩამოყალიბების სხვადასხვა ეკონომიკურ ურთიერთობათა ფორმებში, მათი რევოლუციური და ევოლუციური გარდაქმნის, სამეწარმეო ბაზის ფორმირების პროცესში.

ბიზნესის ჩამოყალიბების პროცესი, მეწარმის, როგორც ბიზნესის ძირითადი ფიგურის ფორმირება, დაკავშირებულია კაპიტალის თავდაპირველ დაგროვებასთან. არსებობს მეცნიერული თვალსაზრისი, რომლის შესაბამისად, კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვება მოიცავს ფეოდალური საზოგადოების დაშლის შემდგომ პერიოდს, მაგრამ სინამდვილეში მისი ნიშნები უფრო ადრეულ ეპოქაშიც გვხვდება.

კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვება ხდებოდა არაკანონიერი გზით და ამის აღნიშვნა მნიშვნელოვანია იმისათვის, რომ ის შევადაროთ ბიზნესის თანა-მედროვე ცივილიზებულ სისტემას. აუცილებელია იმის ხაზგასმა, რომ თანამედროვე ბიზნესი ჩამოყალიბდა კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვების ხარჯზე. ამდენად, კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვების ეს მავნე თვისებები შემდგომ თავს იჩენს კაპიტალის თავდაპირველ დაგროვებაში, იმ ქვეყნებში, რომლებიც პოსტკომუნისტურ ეპოქიდან დაადგნენ კაპიტალიზმის გზას. ამიტომაც არის, რომ ამ ქვეყნებისათვის სიმპტომატური გახდა: სახელმწიფო ჩინოვნიკების კორუფცია, ჩრდილოვანი ეკონომიკის მაღალი ხვედრითი წილი, მაღალი უმუშევრობა, სიღარიბე და სხვა. აღსანიშნავია, რომ ყველა ეს მოვლენა სისტემურ ხასიათს ატარებს. კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვების გადმონაშთები აისახება თანამედროვე მეწარმე-

ების ფსიქიკაშიც, როდესაც ისინი არღვევენ ბიზნესის წარმოების ეთიკურ, იურიდიულ და მორალურ ნორმებს. ამასთან ერთად, კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვების გარეშე შეუძლებელი გახდებოდა ეკონომიკისა და საზოგადოების განვითარება, მათი ცივილურ, საბაზრო საწყისებზე გადაყვანა.

კაპიტალის თავდაპირველი დაგროვება საქართველოში ექვემდებარება კაპიტალის დაგროვების საკაცობრიო ისტორიის ლოგიკას. ზოგადად, ამ პროცესის და ბიზნესის განვითარების ეტაპები ბატონყმობის დაშლის და საბაზრო ურთიერთობათა ფორმირების ეპოქიდან დაწყებული დღემდე შეიძლება შემდეგი სახით წარმოვიდგინოთ:

- I ეტაპი იწყება XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან და გრძელდება 1921 წლამდე;
- II ეტაპი იწყება XX საუკუნის 20-იანი წლების დასაწყისიდან და თავდება 80-იანი წლების ბოლოს;
- III ეტაპი იწყება XX საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისიდან და გრძელდება დღემდე.

XIX საუკუნის დასაწყისისათვის საქართველოში კვლავინდებურად დომინირებდა პატრიარქალური, საოჯახო მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა. 30-იანი წლებიდან ინტენსიურად ვითარდებოდა ხელოსნობა, მევენახეობა, ვაჭრობა, გაჩნდა პირველი მანუფაქტურები, პირველი სააქციო საზოგადოებები. ცნობილმა მკვლევარმა ფ. გოგიჩაიშვილმა თავის შრომაში – „ხელოსნობა საქართველოში“[1] საფუძვლიანად შეისწავლა მეწარმეობის წარმოქმნის საფუძვლები ამ ეპოქაში.

მეწარმეობისა და ბიზნესის განვითარება 1917-1921 წლებში დაკავშირებული იყო იმ საერთო მოვლენებთან, რომლებიც ისტორიაში შევიდა სოციალისტური რევოლუციის სახით. 1921 წლიდან ბიზნესი საქართველოში დაექვემდებარა ბოლშევიკურ იდეოლოგიას და რადგანაც მარქსიზმი ბიზნესს ადამიანების ექსპლუატაციის წყაროდ მიიჩნევდა, 1921 წლიდან საქართველოში დაიწყო მისი შეფერხების (უპირატესად მსხვილ ბიზნესმენთა

[1] მეწარმეობის განვითარების საფუძვლები XVIII-XIX საუკუნეების საქართველოში უფრო დაწვრილებით შესწავლილია წიგნში: ფ. გოგიჩაიშვილი, ხელოსნობა საქართველოში. თსუ, 1976 წ.

რეპრესიების გზით), ხოლო შემდგომ გაუქმების პროცესი.

XX საუკუნის 20-იანი წლებიდან 80-იანი წლების ბოლომდე საქართველოში მიმდინარე სოციალისტურმა რეფორმებმა გამოიწვია ამ ქვეყნის, მსოფლიოს უდიდესი ნაწილის განვითარების საერთო ლოგიკიდან ამოგდება. საქართველოს ეკონომიკური ჩამორჩენის მიზეზები ამ პერიოდში მსოფლიოს ქვეყნებისაგან იძულებით განკერძოებაში უნდა ვეძებოთ. ბიზნესი შეუფერებელი აღმოჩნდა კომუნისტური იდეოლოგიისთვის, რის გამოც ის იდევნებოდა, ხოლო მეწარმეები რეპრესიების ობიექტები გახდნენ.

XX საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში, ქვეყნის განთავისუფლებამ რუსეთის იმპერიული დიქტატისაგან, ქართველ ხალხს დამაიმედებელი პერსპექტივა დაუსახა ეკონომიკური განვითარების, მსოფლიოს ცივილიზაციასთან შერწყმის, ეკონომიკური თავისუფლების ხარისხის ამაღლების თვალსაზრისით. დაიწყო ცივილიზებული მსოფლიოს ისტორიული განვითარების ლოგიკიდან ხელოვნურად ამოგდებული ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ახალი ეპოქა - საბაზრო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა ფორმირების პროცესი. XXI საუკუნის დასაწყისში ამ პროცესმა ფართო ხასიათი შეიძინა და დღეს უკვე თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ისტორიული ლოგიკის თვალსაზრისით, ის საქართველოსათვის უალტერნატივო და შეუქცევადი პროცესია.

4. ეკონომიკური სისტემების ბუნება

მეწარმეობისა და ბიზნესის განვითარებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ეკონომიკურ სისტემას. ეკონომიკური სისტემის ქვეშ იგულისხმება ზოგადი წესების ის ერთიანობა, რომელსაც საზოგადოება იყენებს რესურსების განა-წილების პროცესში, მისი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მიზნით. ყველა ცალკე აღებულ ქვეყანაში გამოიყენება ინდივიდუალური, განსაკუთრებული განაწილების წესი. ამასთან, ეკონომიკურ სისტემებს გააჩნიათ საერთო ნიშნები და ისინი აისახებიან ერთსა და იმავე ცნებებში.

ესენია:

ა) წარმოების ფაქტორები

საზოგადოების რესურსებს ეკონომისტები უწოდებენ წარმოების ფაქტორებს. წარმოების პირველ ფაქტორს მიეკუთვნება ბუნებრივი რესურსები. ესენია: მიწა, წყლის, ტყის რესურსები, სასარგებლო წიაღისეული. მეორე არის შრომა – ანუ ადამიანები, რომლებიც აწარმოებენ საქონელსა და მომსახურებას. წარმოების მესამე ფაქტორი არის კაპიტალი, რომელიც თავის მხრივ იყოფა ნატურალურ-ნივთობრივ და ფულად კაპიტალად. ნატურალურ-ნივთობრივს მიეკუთვნება: შენობები, ნაგებობები, მანქანები და სხვა, ფულად კაპიტალს მიეკუთვნება ყველა სახეობის ფულადი რესურსები. წარმოების მეოთხე ფაქტორს მიეკუთვნება მეწარმეობის უნარი.

მეწარმეები არიან ის ადამიანები, რომელთაც შესწევთ უნარი, უფრო რაციონალურად გამოიყენონ ზემოთ ჩამოთვლილი რესურსები. ყველა სახეობის მეწარმეობა დაკავშირებულია რისკთან. მეწარმეები წარუმატებლობის შემთხვევაში იმყოფებიან საფრთხის წინაშე, რომ დაკარგონ, როგორც საკუთარი ქონება, ასევე საზოგადოებრივი მდგომარეობა. ხოლო წარმატებული მეწარმეები იმკვიდრებენ თავიანთ ღირსეულ ადგილს საზოგადოებასა და ბიზნესში. ეს შესაძლებლობა აიძულებს მათ, საქმის წამოწყების, ან მისი მსვლელობის პროცესში გასწიონ რისკი. მიუხედავად იმისა, რომ ყველა ქვეყნის ეკონომიკა ეყრდნობა ერთი და იგივე წარმოების ფაქტორებს, ამ რესურსების რაოდენობა და ხარისხი სხვადასხვა ქვეყანებში ერთი და იგივე არ არის. ჩრდილოეთ ამერიკაში არის დიდი რაოდენობით ნაყოფიერი მიწა, კვალიფიცირებული მუშახელი, განვითარებული საწარმოო ინფრასტრუქტურა, პროგრესული ტექნოლოგიები და ტრადიციულად ჩამოყალიბებული მეწარმეობა. ამიტომაც არის აშშ ერთ-ერთი ლიდერი მსოფლიოს ეკონომიკურ სისტემაში. საქართველო ამ თვალსაზრისით სასტარტო პოზიციებზე იმყოფება, რაც განაპირობა ამ ქვეყნის ისტორიული განვითარების თავისებურებებმა.

ბ) ეკონომიკური სისტემის ტიპები

ყველა ეკონომიკური სისტემის საფუძველში, მათი ფუნქციონირების თავისებურებათა მიუხედავად, ერთი და იგივე ფუნდამენტური ღირებულებები დევს. ეს ღირებულებებია: როგორ გამოიყენება შეზღუდული რესურსები საზოგადოების მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების მიზნით? რა სახეობის საქონელი და მომსახურება უნდა იქნეს წარმოებული? ვინ აწარმოებს მათ? როგორ ნაწილდება ეს საქონელი და მომსახურება საზოგადოების წევრებს შორის? ამ შეკითხვებზე პასუხების სხვადასხვა ვარიანტი განსაზღვრავს ეკონომიკური სისტემის სამ ძირითად ტიპს. ესენია: კაპიტალიზმი, კომუნიზმი და სოციალიზმი. მათ შორის არსებული სხვაობის დადგენის საუკეთესო ხერხი არის თავისუფლების იმ ხარისხის განსაზღვრა, რომელსაც თავიანთი საკუთარი ეკონომიკური ინტერესების დაკმაყოფილებისა და წარმოების ფაქტორების მოპოვების თვალსაზრისით უქმნიან ეს სისტემები ინდივიდებს.

საქართველოში კაპიტალიზმი თავის ჩანასახოვან მდგომარეობაში იმყოფება. ის მის ძირითად კონტურებს XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან იძენს. აშშ-ში მოქმედებს კაპიტალისტური ეკონომიკური სისტემა, რომელიც გულისხმობს ინდივიდუალური თავისუფლების საკმაოდ მაღალ ხარისხს. კაპიტალიზმის ფილოსოფიური საფუძვლები ჩაისახა XVIII საუკუნეში, როდესაც ადამ სმიტმა ჩამოაყალიბა წმინდა კაპიტალიზმის იდეები. იდეალურ კაპიტალისტურ სისტემაში ყველა გადაწყვეტილება, წარმოების ან რესურსების განლაგებასთან დაკავშირებით, კერძო მესაკუთრეების მიერ მიიღება. ბაზარი მოქმედებს, როგორც თვითრეგულირებადი მექანიზმი. „უხილავი ხელი“ ამ მექანიზმში არეგულირებს იმ რაოდენობით საქონლის წარმოებას, რომელიც აუცილებელია საზოგადოე-ბისათვის სახელმწიფოს მხრიდან რაიმე ჩარევის გარეშე. ამასთან, ჯ. კეინსის მიხედვით, სახელმწიფო ვალდებულია, აუცილებლობის შემთხვევაში, გარკვეული დოზით ჩაერთოს რეგულირების პროცესში.[1] რესურსების

განაწილების ეკონომიკური სისტემა მთელი რიგ ქვეყნებში წარმოდგენილია შერეული კაპიტალიზმის სახით. ასეთია, მაგალითად, აშშ-ს კაპიტალიზმი.

შერეული კაპიტალიზმის შემთხვევაში, კერძო პირებს გააჩნიათ შესაძლებლობა, დამოუკიდებლად განსაზღვრონ თუ ვინ, რა რაოდენობით და ვისთვის აწარმოოს საქონელი და მომსახურება. თავისუფალი მეწარმეობა ასახვას ჰპოვებს თავისუფალი, შეუზღუდავი ბაზრის პრინციპებში. ამიტომაც არის, რომ ასეთ ეკონომიკას თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკას უწოდებენ. პრაქტიკულად, ეს ნიშნავს, რომ თუ თქვენ ხართ მწარმოებელი, მაშინ გაქვთ შესაძლებლობა, დააწესოთ თქვენს საქონელზე ნებისმიერი ფასი, რომელიც არ აღემატება ამ საქონელზე საბაზრო ფასს და პირიქით, თუ თქვენ ხართ მომხმარებელი შეგიძლიათ, შეიძინოთ ნებისმიერი საქონელი თქვენთვის მისაღებ ფასში. თავისუფალი მეწარმეობის სისტემაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ დამოუკიდებელი მეწარმეები. ისინი სწავლობენ მოსახლეობის მოთხოვნებს, ახდენენ იმ რესურსების მობილიზებას, რომლებიც აუცილებელია მათი ეკონომიკური დამოუკიდებლობისათვის. ამდენად, მეწარმეობა და ბიზნესი კაპიტალისტური საზოგადოების ძირითადი ატრიბუტებია.

სისტემას, რომელიც ყველაზე ნაკლებად წარმოადგენს ინდივიდუმის ეკონომიკურ თავისუფლებას ეწოდება კომუნიზმი. ამ სისტემის ამოსავალი არის წარმოების საშუალებებზე საზოგადოებრივი საკუთრება და რესურსების გეგმიანი განაწილება.[1] უკანასკნელი ამ სისტემისათვის იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ მას ხშირად უწოდებენ გეგმიურ ეკონომიკას. ამ სისტემის პრიორიტეტი არის სოციალური თანასწორობის პრინციპი. ამ სისტემაში მეწარმეობა ინტერპრეტირებულია, როგორც ექსპლუატაცია. გეგმიური ეკონომიკა დამახასიათებელია ისეთი ქვეყნებისათვის, როგორიც არის ჩრდილოეთ კორეა და კუბა.

კომუნიზმის პრინციპები ცალკეულ ქვეყნებში განსხვავებულად მოქმედებს, მაგრამ მათთვის საერთოა ის, რომ წარმოების

საშუალებები სახელმწიფოს კონტროლის ქვეშ იმყოფება. კერძო საკუთრება ვრცელდება მოსახლეობის პირად ნივთებზე და მათი შიდამეურნეობის ცალკეულ საგნებზე. რესურსების განაწილება ხორციელდება მკაცრი ცენტრალიზებული დაგეგმვის გზით.

უკანასკნელ წლებში სოციალიზმი კერძო საკუთრებას უშვებს ეკონომიკის საბაზისო დარგებში. ასე მაგალითად, ლათინური ამერიკა, მექსიკა და ჩილე ყიდიან სახელმწიფო სატელეფონო კომპანიებს და ავიახაზებს. ბოლივიამ, კოლუმბიამ და კოსტარიკამ 80-იანი წლების შუა პერიოდში დაიწყეს თავისუფალი ბაზრის ეკონომიკური სისტემის შექმნა და დღეს მათი წარმოება და ექსპორტი საგრძნობლად ამაღლდა. არგენტინა და ბრაზილია გადავიდა თავისუფალი ვაჭრობის გზაზე და სხვა.